

Și în fapt, Goga a intrat în politică dezarmat, golaș, mînat de avînturile sale idealiste. Și a sfîrșit la cumpăna vremii, cînd multe au fost răsturnate - anii 1936-1938. Pentru dînsul a fost mai bine că a terminat-o atunci, a avut totuși noroc. Ce ar fi fost cu el dacă mai trăia? În valul naționalist degenerat și intrat sub vraja demoniacă și malefică a lui Hitler, ar după război, ar fi avut acel mare transilvănean un sfîrșit încă mai nedrept și mai dur decît cel de la Ciucea. Nu s-ar fi luat în seamă ce Goga lăsa poeziei românești și lunga sa luptă națională. Ar dacă ar fi rămas în Țară - și probabil ar fi rămas ca să lupte mai departe și cu noui dușmani - Goga ar fi sfîrșit lîngă Maniu în temnița de la Sighetul Marmației, înroșită de sînge românesc. Cel mai ales,

După ce am arătat contextul politic intern în care Lucian Blaga a fost angajat, nu din proprie voință, să revin la subiectul principal al acestui capitol: poetul și filosoful Lucian Blaga. Să arăt cum și în ce împrejurări a ajuns el în serviciul presei externe, apoi, în decembrie 1937, Subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Străine al României, ce viață a dus Lucian Blaga cît timp a ocupat acea funcție și cării îi erau gîndurile. Mai întîi debutul.

La începutul anilor '20, Lucian Blaga o ducea material destul de greu. După studiile la Viena, doctorat în filosofie, nu reușise să ia examenul de docență și să ocupe un post la Universitatea Daciei Superioare, din Cluj. Fusesese trîntit la concurs datorită lui Bogdan-Duică, profesor universitar local, moldovan pretențios, muncitor și sucit, ca și căpos, critic literar etc. Îl păștea pe Lucian Blaga încă de pe atunci și l-a păscut în continuare pînă cînd Amin, se mai schimbase el, Duică, după ce citise *Poemele luminii* dar după ce a citit și eseurile filosofice ale lui Lucian Blaga, revenise în forță, iar cînd a fost cù examenul de docență al lui Lucian Blaga, Bogdan-Duică era membru influent în comisie așa că... și în general considerînd se poate spune că lui Duică îi plăcea grozav stilul nesămănătorist al tînărului poet ardelean, la fel ca și cumnatului său Iorga Neculai, ghid cultural în general fiind și redactor șef la *Semănătorul*, și absolut critic literar. Și asta deși marele istoric - Domnul să-l odihnească lîngă Tucidides, Tacitus și Titus Livius, fie și lîngă Horațiu și Ovidiu - deși zic, savantul primise *Poemele luminii* cu elogii, de se minuna și autorul de atîta succes, și îi scria Corneliei Brediceanu în februarie 1920: "Volumul de poezii îmi face rău! A avut un succes așa de mare, că nu poate fi o operă de valoare. Întocmai ca o operetă "Phi-Phi", sau ca un film cinematografic din București intitulat "Cocota Lulu", împotriva căruia Dr. Iosif Blaga a protestat în Senat (Ce idee și pe unchiu Sivu în loc să se amuze și el un pic! dar în general ardelenii neregațeniți sunt lipsiți de umor, nu s-a pomenit de vreun umorist ardelean).

Pentru ași face un rost în viață mai în acord cu firea și cultura lui, Lucian Blaga a profitat de condițiile favorabile oferite după război, tinerilor

ardeleni cu carte și mai deosebiți, distinși, de a intra în serviciul extern, diplomație și presă. Au intrat atunci în diplomație Vasile Stoica, George Davidescu, Achil Barcianu și Cornel Beu, iar în presa externă Lucian Blaga, Aron Cotruș și Oskar Walter Cizek (scriitor de limbă germană). Ca să intre în diplomație, Lucian Blaga nu putea pentru simplul motiv că fiind de cultură germană nu cunoștea bine franceză, condiție *sine qua non* pentru a păși oficial în palatul Sturza. În plus, nici tare în istoria diplomatică nu era, și această condiție pentru intrarea în diplomație, concurs dificil, și nici în dreptul internațional, altă beleală știa însă să scrie frumos și cu sens profund, aşa că Lucian Blaga în presa externă. Post liniștit, se poate și scrie, trai bun asigurat, poziție socială la fel, treaptă de mai sus, și să nu mai aibă ce zice pe contra Bredicenii în ce privea căsătoria lui Lucian cu Cornelia, dragostea lui cea mare, dar nu vroia nenea Caius, fratele cel mare și șef al familiei, cum că Lucian Blaga e un coate goale, doar bătrâna Brediceancă îl agreia că degeaba nu vroia nenea Caius, el era cineva, pe la diplomație și pe la Paris unde a și luat-o pentru câțiva timp pe Cornelia, să-l uite pe Lucian, dar nu-l putea uita, zilele lor de la Universitatea din Viena, și noaptele sub clar de lună. În fine, cu presa externă s-a soluționat pînă la sfîrșit problema, s-au căsătorit. Si ironie! cînd Lucian deveni Subsecretar de Stat la Externe, nenea Caius diplomat la Rio, fu subaltern lui Lucian. Că e un Dumnezeu Sus și pentru neamul cel blăgesc. Numai cu ăștia roșii nu se potriu, nici pentru Lucian, nici pentru subsemnatul, ne hăituiră pe amîndoi. Mama lor.

Tot atât de adevărat este că Lucian Blaga, pentru intrarea în presa externă, nu era deloc ușor - în afara bunelor intenții ale lui Vaida-Voievod și Titulescu, și facilităților oferite de aceștia, nu concurs pentru ardeleni - s-a bucurat tînărului Lucian Blaga de sprijinul ponderal al lui Octavian Goga (poet pe poet îl propește), pe lîngă solidaritatea ardelenescă, a fost pus în mișcare de soția sa Veturia, care nu numai că aprecia harul poetic al lui Lucian Blaga, dar era și vară cu el - scriu biografii - în realitate Veturia Mureșan îi era lui Lucian Blaga mătușe de al doilea pe linie maternă, fiindcă vară de al doilea Veturia îi era tatălui meu, care lui Lucian îi era unchi de al doilea, mie Lucian fiindu-mi văr, tot de al doilea, nu unchi cum el, Lucian, zicea la început că mi-ar fi fost (dat fiind și faptul că îmi era senior cu paisprezece ani) apoi a lăsat-o mai moale cu unchia și cu nepoția. Lucian Blaga nu se pricepea la rubedenii - la fel în cazul lui Iosif Blaga, unchiu meu, de care zice Lucian Blaga în *Hronic* că... citiți ce zice greșit, că doară era poet. Dar și complicat era, însă oricum, Veturia Goga neam îi era lui Lucian Blaga - Lulu îi zicea, cum și în familie (la Lancrăm, Lulu popii) - și în plus îl aprecia pentru poezia lui, Veturia Goga fiind o fire sensibilă, artistică chiar, în tinerețe "prighetoarea Ardealului", pe versuri de Octavian Goga.

Lucian Blaga a fost numit la 20 decembrie 1937, Subsecretar de Stație la Ministerul Regal al Afacerilor Străine, titlul oficial, iar pe scurt Ministerul

de Externe, sau chiar Externe, "la Externe se spune că...".

Un ministeriat scurt a fost cel al lui Lucian Blaga, doar o lună și jumătate, dar intens și plin de sensuri, multe negative, neprielnice omului de înaltă cultură, filosoful care el era, poetul Lucian Blaga neîntrînd în discuție în acest context, nici prea filosofic nu era acel context, că una e filosofia și cu totul alta diplomația, se mușcă între ele, și nici Tallyrand și Metternich nu au fost Socrates și Platon.

Lucian Blaga a trecut atunci prin multe tribulații, a fost supus unor încercări de altă natură decât cele pentru care era pregătit și ce știa, totul în noua sa slujbă era în afara preocupărilor lui obișnuite, filosofice și politice - gîndirea, într-un cuvînt. La posturile liniștite și confortabile pe care le avusesese în străinătate pe linie de presă și culturală, se bucurase de condiții prielnice pentru preocupările lui. Devenind Subsecretar de Stat la Externe, Lucian Blaga s-a găsit deodată într-o situație specială cu care nu era obișnuit, inclusiv marea răspundere diplomatico-politică pe care acea înaltă funcție o implica. Lucian Blaga a fost scos din făgașul său. Si s-a resimțit psihic. Pînă la o depresiune și criză nervoasă (de care nu au sîntut decât trei persoane din familie și Vasile Băncilă).

Pînă a devenit Subsecretar de Stat la Externe, Lucian Blaga nu fusese decât pe marginile diplomației - nici nu o dorea, i se părea o situație sub posibilitățile sale - iar din 28 decembrie 1937 intra în centrul, în focurile ei. Si nu era salamandră pe temă, diplomația este diplomație, acasă la ea lucrul dracului, frige, și ea nu numai politica internă. Cu aceea Lucian Blaga nu avusesese niciodată de a face, fugă de ea ca de dracul (eu și de maică-sa mare).

Înainte de a arăta cum a fost cu Lucian Blaga în postură de Subsecretar de Stat la Externe (era cu totul altceva decât funcția cu același nume de acum, Subsecretarii de Stat erau cineva, făceau parte din guvern, nu niște ajutori oarecum țucălari ai ministrului plin, stabili de partid) și pentru a se putea înțelege mai bine situația în care Lucian Blaga a fost pus, situație politică cît și psihică - socot necesar să precizez ce era în fapt Subsecretarul de Stat la noi și în alte țări, pentru ca orice confuzie cu funcțiile asemănătoare ca nume de azi, să fie evitată. Se confundă mereu fiindcă nu se știe ce era cu adevărat această funcție din Stat. Există și acum în formă originală în țările cu regim parlamentar din Occident. Si nu se face aci diferență față de "Adjunct al Ministrului" și de "Ministru de Stat" (pe vine, probabil) și de "Secretar de Stat", aceasta din urmă chestie încă mai importantă la Soare Apune, la noi ceva nedefinit, nici ministru, nici berbec. Poate că sunt mai toți, fără concurență și invidii.

Originea funcției de Subsecretar de Stat este de căutat în sistemul parlamentar englez, secolul XIX. În cadrul și în practica aceluia sistem, miniștrii puteau fi numiți - continuă și azi - și dintre neparlamentari. Astfel fiind, miniștrii nu luau parte în mod curent la dezbatările parlamentare

obișnuite, apăreau numai la cele vizînd liniile mari ale politicii guvernului. Aceasta prezenta avantajul că miniștrii nu luau cunoștință imediată de ce se dezbatuse în parlament și nu puteau răspunde pe loc, în replică, la interpelări neprevăzute, erau multe și nu exista "mașina de vot", sau la discursuri cu săgeți ale opozitiei la adresa guvernului, iar "Les absents ont toujours tort", vorba francezului și se întîmplă în fapt. Pentru a se evita o asemenea situație, s-a înființat în Anglia, în secolul trecut, funcția de Subsecretar de Stat. Aceasta în Occident este ocupată îndeobște de parlamentari, dar poate fi și un neparlamentar acceptat de Parlament în acest scop, și pentru a se da pondere funcției, Subsecretarul de Stat era membru al Guvernului, asista la lucrările acestuia, raporta și era întrebăt (Lucian Blaga a fost și el membru al Guvernului ca Secretar de Stat la Externe) Subsecretarii de Stat nu erau, și în Occident continuă a nu fi, decât unul singur pe Minister (excepție doi la Ministerul de Interne, unul cu administrația teritorială, celalăt cu ordinea publică). Este așa-numita la anglo-saxoni funcție de "deputy", care nu înseamnă numădecit "deputat", ci "reprezentant, înlocuitor" (există și "deputy director" în domeniul economică, adică un fel de subdirector de întreprindere mare și.a.). Sistemul funcționa în organizarea ministerelor, și în România anilor de după primul război mondial și pînă în 1945 cînd comuniștii au dat toată organizarea statală peste cap copiind pe sovietici, adică haosul acelora, au umplut ministerele cu miniștri-adjuncti, subsecretari de stat, miniștrii de stat, nu știu nici ei ce ăia fac, fiindcă, probabil, respectivii fiind incompetenți și incapabili la persoana lor dar devotați partidului, trebuie să fie mai mulți ca să răzbească, și tot nu răzbesc, fac ce facea un director de minister de altă dată dar acela le facea bine, fiindcă era de meserie și avea carte destulă, pe cînd actualii susnumiți își trec problemele unul altuia, passe-parole ca la poker, și tot nerezolvate rămîn, că "merge și-așa", pînă nu mai merge deloc, căruță rămasă pe trei roți, sigur se prăbușește.

Pe vremuri, adică cînd lucrurile erau fiecare la locul lui, greul Ministerului de Externe era dus de doi înalți funcționari: Secretarul General al Ministerului și Directorul Politic. Cari erau întotdeauna diplomați de Carieră, de meserie, trecuți prin toată filiera gradelor, de la atașat de Legațiiune, prin concurs, la Ministrul Plenipotențiar clasa I, alții nu se puteau descurca, și acești înalți funcționari nu făceau politică, nimeni nu făcea în Ministerul de Externe, nici interes nu avea, cînd cădea guvernul cădea și respectivul, altfel diplomatul de Carieră avea o carieră asigurată, avansare la fel, diplomații altădată nu umblau după potcoave de cai morți, nici cu Siguranță nu aveau de-a face, erau respectați, fiindcă se respectau ei însăși, care nu o făcea, afară și căută altă treabă, se mai întîmpla.

Numai în al doilea rînd, greul cădea pe umerii Subsecretarului de Stat (Ministrul de Externe era sus de tot, conducerea politicii externe în funcție de concepția partidului la putere, singura excepție a fost Titulescu). În sarcina Subsecretarului de Stat cădea soluționarea problemelor de mai înalt nivel decît cel mai superior funcționăresc (Secretarul General și

Directorul Politic), chestiuni care depindeau de elementul politic din Stat, adică de Guvern, în unele cazuri de Președintele Consiliului de Miniștri (nu "primul ministru al Guvernului" ca la astăzi, ceea ce înseamnă că decide de unu singur, dictatorial, și nu are vreun consiliu cu care să se sfătuască, ci "consilieri", oameni de-a lui de partid, în general lingăi și papagali, vai ce zăpăceală și incompetență și în treaba aceasta !)

Subsecretarul de Stat coordona și lucrările Direcției Consulare. Este separată de corpul diplomatic propriu-zis, anume diplomații se ocupă de relațiile dintre State, consulii apără în străinătate interesele conaționalilor, iar în Țară, Direcția Consulară din Ministerul de Externe și consulii și vice-consulii respectivi, soluționează chestiuni de aceeași natură, privind și pe unii cetățeni străini cu interese în România, bunuri imobiliare, întreprinderi, și vizele în general. Ca să obții o viză pentru vreo țară străină nu te adrezezi 'a ambasada cutare, cum zic unii, ba și umflîndu-se în pene că au și ei de-a face cu diplomația, bălăoacheșii în special, mîncate-aș că vreau și ieu la Viena, la Țebede, mîncale-ași - ci la secția consulară a ambasadei respective.

Pe atunci, cînd oficiile diplomatice erau foioane de spioni, consulii generali mai importanți erau consultați de Centrală și în probleme de natură diplomatică, dacă consulul-general era diplomat de Carieră, exemplu pe care îl cunosc cert: Paul (Bob) Negulescu, consul general la Istanbul în timpul celui de-al doilea război mondial (și bun prieten al meu, eu în post la Ankara) dar îl ținea la curent pe șeful misiunii diplomatice în Turcia, domnul Alexandru Télemaque.

Deci: 1. Subsecretarul de Stat la Externe - trebuia să aibă cel puțin contingente cu diplomația, să se fi ocupat de ea, dacă nu diplomat de meserie - avea atribuții și răspunderi guvernamentale în Ministerul de Externe 2. Prima pe diplomații străini acreditați la București, la cererea acestora. Îi putea și convoca pentru a le comunica dispoziții ale guvernului sau ale Ministerului de Externe 3. Tineea conferințe de presă. 4. Mai ales, îi revenea prelucrarea materialului primar sosit la Minister de la oficiile diplomatici, și a celui secundar, trecut pe la direcții ale Ministerului, mai ales la Direcția Politică, sarcină a Directorului Politic și a diplomaților de Carieră lucrînd la aceea direcție, organizați pe sectoare geografice. 5. Într-o oarecare măsură, Subsecretarul de Stat contribuia la trasarea politicei externe a Țării. Trasarea politică pe liniile mari aparținea Ministrului de Externe și guvernului, sub Carol II, și acestuia, șef peste tot și deasupra tuturor, și-o luase în cap și în această privință. Iar acu..... Prostului Major vai de Țară Românească ce ajunse, în orice caz diplomația nu se bagă la căpuțe, tocuri, flecuri și pingele. Intervenea și concepția de politică externă a partidului de la putere. Luau toți în considerare ce spuneau specialiștii de la Externe, le luau în prealabil avizul în toate problemele de politică externă (Nu ca acu niște muhaiele securiste, scriu în 1983). Se stabilea astfel o continuitate a politicii externe a României, politică a instinctului național(Take Ionescu).

Lucian Blaga nu a făcut parte din corpul diplomatic propriu-zis, ci din Direcția Presei Externe, care ținea, era coordonată de Ministerul de Externe, și separată de Direcția Presei Interne, ambele având ca șef același director general (I. Dragu în timpul lui Titulescu, mîna sa dreaptă în materie de presă internă și externă, Raul Atanasiu apoi).

Lucian Blaga nu ținea deloc să fie diplomat, avea oricare de ceremonial, protocol, dineuri și receptii. Fiindcă avea minte prea multă. Mi s-a întîmplat fiind directorul lui de Cabinet cînd el era Subsecretar de Stat la Externe, să fiu chiar învinovătit că eram diplomat! Cînd era o chestie mai subțire și încurcată, îmi zicea: "Tu ești diplomat, nu eu, tu să o descurci". A fost așa și cu o grecoaică frumoasă de la Atena venită la București pentru o cauză de moștenire și de competență Direcției Consulare din Ministerul de Externe, a se căzi mai departe, că Lucian Blaga a fost și băiat galant, și fălos, la vremea lui, le sclipea ochii fetelor după el, și lui după cele frumoase, gingirii și deștepte. Proastele îl întristau.

Diplomat adevărat Lucian Blaga nu a fost decît timpul, vreun an și jumătate, cât a ocupat funcția de Ministru Plenipotentiar al României în Portugalia, după căderea guvernului Goga.

Mai înainte, ca atașat de presă, apoi secretar de presă și în final consilier de presă și cultural, în ultim loc la Berna (1937), Lucian Blaga a ocupat acele posturi în străinătate între 1926 și 1937. Anume: Septembrie 1926 pînă în Noembrie 1927 - atașat de presă la Varșovia; Noembrie 1927 - martie 1928 la Praga; Aprilie 1928 - Septembrie 1932 la Berna; Octombrie 1932 - Septembrie 1937 la Viena; la Berna din nou pînă în Decembrie 28, 1937, cînd Subsecretar de Stat la Externe. În acele posturi din străinătate, Lucian Blaga nu a îndeplinit vreo funcție diplomatică, ci de presă externă. Lucian Blaga nu a fost diplomat, aşa cum această calitate și funcție este definită în mod precis prin reglementări internaționale, începînd cu cele din cadrul Conferinței de la Viena din 1815 (la sfîrșitul și ca o concluzie la războaiile napoleoniene, "Sfînta Alianță"), cu excepția misiunii din Portugalia.

Pe scară ierarhică, Lucian Blaga a fost: atașat de presă (1926-1929); secretar de presă clasa II-a, apoi I-a, în 1929-1933; consilier de presă și cultural în 1933-1937).

De-a lungul acestor ani, Lucian Blaga a gîndit și scris filosofie și dramaturgie, cu poezia o cam terminase, a reluat-o mai tîrziu cînd nu a mai putut, nu i s-a permis de comuniști, să publice filosofie. Devenise un proscris. De ce? Fiindcă ăstora le este teamă de cultura adevărată, impun cioacele și aiurelele marxisto-leniniste și în literatură, și în filosofie, totul trebuie să fie cu mesaje, tîmpe.

Un parcurs la fel, oarecum, au urmat, în presă externă, Aron Cotruș și Oskar Walter Cizek (scriitor de limba germană), prieteni cu Lucian Blaga,

în ce privește posturile acestora în străinătate, în cadrul Legațiilor României - aceasta neînsemnând însă că erau diplomați. Însă, deși aparțineau prese externe și nu corpului diplomatic român, în străinătate toți cei cități mai sus figurau pe lista corpului diplomatic, mai la coadă e drept, alături de atașați comerciali, stabilită de direcția protocolului din respectivele ministerii de externe. De altfel, Lucian Blaga, Aron Cotruș și Oskar Cizek nu aveau vreun apetit pentru travaliul diplomatic, se consacraseră literaturii de foarte tineri Lucian Blaga în special filosofiei. Căci diplomația sclipește dar cînd o practici poate și frige, prăji. La mine din cauza ei, s-a lăsat cu pușcărie, și încă pe cinșpe, și pe de-a moaca în definitiv, că nu fusei vrut contrarevolutionar, cum zice prostul ăla și primul ștab, nici măcar vreun oarecare zmeu. Ehe! de eram și păpădeam. Pe toti. Că și ei ne hăituără pe noi de aproape o jumătate de veac.

Cei din presa externă lucrînd pe lîngă Legații erau asemenea celor care lucrau la Direcția Presei din București, detașarea în străinătate nu schimbă natura și specificul funcției. Mai curînd decît cu diplomația, atașații secretarii și consilierii de presă funcționînd pe lîngă oficiile diplomatice aveau, și continuă să aibă, în comun mai multe cu corespondenții permanenți de presă în străinătate ai marilor agenții de presă, cum erau pe atunci Reuter (engleză) și Havas (franceză) azi Associated Press, France Press și în continuare bătrîna Reuter.

Se confundă mereu acele funcții - diplomatică, consulară, de presă și economică - numai fiindcă cei ce le îndeplinește lucrează în străinătate. Să această confuziune atrage după ea consecințe neplăcute, dăunătoare chiar pentru Țară, pentru Stat. Se și scrie greșit pe temă nu numai de gazetari și de unii "specialiști" în diplomație, istorici și de valoare publiciști, căcă generalizîndu-se, defectuos, calitatea de "diplomat". Toți cei cu slujbe în străinătate devin diplomați de cum trec granița! deși simpli funcționari la vreun consulat sau avînd însărcinări de natură economică, sau de presă sau de genul informativ special (și cu tinichea de coadă, sunt miroșiți de la o poștă), și nu crice dulău care trece frontieră este numai decît diplomat, chiar dacă își atîrnă de coadă o astfel de formă. Se abuzează și de bună credință și de ignoranța oamenilor în această materie.

Deçi, în altă ordine de idei dar tot în context diplomație, Lucian Blaga nu a fost "diplomat" cît timp a funcționat în străinătate în cadrul mai multor oficii diplomatice avînd însărcinări și activități de presă și culturale. Nu a fost diplomat chiar dacă, fiind în presa externă, a raportat la București despre situația interioară din țara în care fusese trimis în misiune de presă (de la Viena, de exemplu, a raportat despre asasinarea lui Dolfuss și despre guvernarea autoritară a succesorului Schussnig) dar nu a raportat Lucian Blaga, neîntrînd în cadrul însărcinării sale specifice de presă, despre raporturile diplomatice ale Austriei cu România, aceea era treaba diplomaților de profesiune acreditați la Viena.

Dar să vedem ce spune în această chestiune Lucian Blaga el însuși: "Eram pe-atunci de-o bucată de vreme atașat de presă, o funcție

destul de incertă, în *marginea diplomației* (se referea la misiunea de la Berna, textul este extras dintr-o conferință a lui Lucian Blaga despre Nicolae Titulescu, ținută la Sibiu în 1945, publicată în acel an în *Familia*) și "În peregrinările mele pe *marginea diplomației...*" (sublinierile sunt ale mele (v. Rainer Maria Rilke, în *Steaua*, dec. 1956, p. 76-77) și "Era în anul 1931, la Berna, unde împrejurările și capriciile sorții mă obligau să fac serviciu de secretar de presă pe *lîngă* Legația țării noastre..." (v. în *Mahatma Gandhi, cum l-am cunoscut*, în *Saeculum*, Nr. 3, 1943, și în *Secoul XX*, Nr. 2, 1968).

Ca Subsecretar la Externe, Lucian Blaga a îndeplinit o funcție guvernamentală în sectorul politicii externe a României, ceea ce este diferit de funcția diplomatică propriu-zisă, diplomat de profesiune, de Carieră.

Diplomat în adeverătă accepție a noțiunii, Lucian Blaga a fost - repet - în numai relativ scurtul timp cît a funcționat ca Ministrul Plenipotențiar al României în Portugalia (din martie 1938 pînă în toamna lui 1939). Restul timpului a fost "pe marginea diplomației", cum a și scris, citatul de mai sus, existînd și altele, iar pe contra cele adresate mie, învinuirile că era diplomat.

Dealtfel, Lucian Blaga nici nu ținea să aibe vreo calitate diplomatică deși în tinerețe se gîndise la ea fiindcă îi oferea o existență dusă la nivel superior și în care putea să creieze ce vroia.

Lucian Blaga nu vroia să fie diplomat și fiindcă știa că acea profesiune implică obligații sociale (protocolare și.a. pe gen) nepotrivite cu firea lui - situații de cari se ferea. El știa una și bună: că trebuie să gîndească și să scrie. Trebuie să spun și că Lucian Blaga îi cam privea de sus pe diplomații de Carieră - superioritatea suverană a unei vaste culturi și harul de a creia valori perene. În timp ce creațiile diplomației și ale diplomaților ei..... le ști și Dvs. Aceasta nu înseamnă însă că diplomații nu au făcut nimic pe lumea asta, le-au mai aranjat ei cîteodată p-ici pe colea, dar pacea pace niciodată nu au reușit s'o facă, numai cîrpeli, armistiții, cărora le-au zis oficial păci, ținură pînă pocniră iar războaiele, și se războiesc oamenii și se ceartă de la Cain și Abel încocace, iar militariștii germani, cei mai deștepți dintre ei, Klaus, Moltke-bâtrînul și Ludendorf, zic că războiul este starea normală a societății omenești. Tîmpî și răi.

Am ajuns la constatarea, după vreo cincisprezece ani trecuți prin străinătăți, că îți iubești mai mult țara cînd ești departe de ea, mai ales de concetăteni. Acasă o ai mereu în față, și cu cele reîc ale ei, în străinătate minorele se estompează, apare doar țara idealizată - Patria. Te cheamă mereu, nu o poți uita. Dar nu te întorci la ea dacă afli că nu este cum vrei și trebuie să fie printre celealte națiuni - drama exilatului.

Dar cum a ajuns, din ce era, un consilier de presă, cum a devenit Lucian Blaga Subsecretar de Stat la Ministerul de Externe?

În primul rînd trebuie să spun că Lucian Blaga nu era omul care să umble după funcții înalte în Stat. La 27 Noembrie 1937 îi scrisă lui Vasile Băncilă de la postul din Berna, consilier de presă și cultural, ce necazuri avea cu prezentarea la concursul pentru ocuparea catedrei de Estetică la Universitatea din Cluj. Aceasta urmărea atunci Lucian Blaga, nu vreun post politic. Scrisă: "Încerc totuși să vin o lună în țară. Și dacă mi se realizează în gândul, atunci la 19 dec. sunt la fratele meu la Sibiu". Nici nu își imagina Lucian Blaga că peste o lună avea să fie numit Subsecretar de Stat la Ministerul de Externe. Iar la 19 Decembrie 1937 a fost într-adevăr la Sibiu, la Lionel Blaga, notarul public, ca în ziua de 28 Decembrie să plece la București pentru a depune jurămîntul ca Subsecretar de Stat la Externe. În esență, se poate spune că prezența lui Lucian Blaga în acea înaltă funcție de la Ministerul de Externe - a fost un accident. Și orice accident costă. Pe Lucian Blaga l-a costat mult, veți citi mai departe.

Astfel cum am arătat mai sus - și revin în acest context cu unele orecizări - pînă în iarna lui 1937 Lucian Blaga nu funcționase în cadrul diplomației propriu-zise. Însă corpul atașaților, secretarilor și consilierilor de presă era pe atunci încadrat în Ministerul de Externe, ținea de Direcția Presei Externe, coordonată de Ministerul de Externe, respectiv de Ministerul de Externe și de Subsecretarul de Stat la acel Departament ministerial. Pe de altă parte, la nivel încă mai superior, Direcția Presei, atât cea internă cât și cea externă, depindea de Presidenția Consiliului de Miniștri (pînă în 1939 cînd a fost înființat Ministerul Propagandei, prim titular Constantin C. Giurescu, și Direcția Presei a trecut la acel Minister).

Explicația numirii lui Lucian Blaga, personaj apolitic, în postul de Subsecretar de Stat la Externe într-un guvern de dreaptă politică, este următoarea:

Pentru a se asigura contra unor surprize neplăcute din partea unui guvern Goga-Cuza, expresie a unui partid naționalist și fără experiență politică și de guvernare, dar necesar planurilor sale - Carol II și-a luat anumite măsuri: a numit în trei posturi ministeriale cheie, oameni care prezintau garanții și nu făceau parte din partidul național-creștin, oameni capabili, încercați în domeniile respective, și mai ales ponderați:

La Ministerul de Interne, Carol II l-a numit - desigur cu acceptarea lui Goga - pe Armand Călinescu, membru al PNT, ramura regăteană - Mihalache, și deputat de seamă. Voi avea ocazia, în această carte, să portretizez și să vorbesc de activitatea statală a lui Armand Călinescu, remarcabilă, l-am cunoscut personal prin relații de serviciu, aci menționez faptul că fiind Ministrul de Interne în guvernul Goga-Cuza, Armand Călinescu a intervenit de multe ori, drastic, pentru a frîna excesele și dezordinele, antisemite în principal, ale "lăncierilor" (de la L.A.N.C., Liga Apărării Național-Creștine) a lui Cuza, mai ales formațiile de soc, adesea devastatoare, comandate de Nichifor Robu, deputat LANC în Parlament, se spunea însă

că făcea afaceri cu evreii, cherestea în valea Bistriței și Bucovina. Din cauza acelor struniri, Cuza a intrat în disensiuni cu Armand Călinescu, s-a retras la Iași, la Universitate, nemaiparticipând practic la guvernare, Goga o exercita de altfel total, Cuza doar efigie cu nume domnesc. Față de legionari, Armand Călinescu, deși în general îi combătea teoretic și practic (era doctor în Drept de la Paris) nu a avut a interveni fiindcă în acel moment legionarii, în majoritate studenți, erau mai "liniștiți" decât lăncierii, curios dar adeverat, adică nu se dedau la excese contra evreilor în Moldova, la sate și în orașe, erau concentrați în orașele universitare, București, Iași și Cluj, nu manifestau pe străzi, cum lăncierii aveau spatele acoperit de partidul lor la putere. În 1938, legionarii s-au manifestat zgomotos, și antisemit bătăios, doar o dată dar serios, ceea ce a provocat un apel al evreimii internaționale la Societatea Națiunilor și Ministrul de Externe Micescu a trebuit să dea fuga la Geneva pentru a explica cum că... lăsându-l pe Lucian Blaga cu tot Ministerul de Externe pe cap, detalii mai încolo. Mai tîrziu, în 1940, legionarii s-au dat în stambă totalitară și ei, cînd au ajuns la putere - *puterea și iar puterea, mereu ea, cauză a multor rele cînd nu este mînuită cu măsură și în respectul legilor, a Constituției în primul rînd*. Există una și în 1937, nu i-a mai plăcut lui Carol II și ca să și poată face mendrele, a făcut altă în februarie 1938, o Constituție a lui, apoi a uitat-o și pe aceea: dictatura regală. Si alții după Carol II, Antonescu cam la fel, și-apoi "ăștia" rău de tot (scriu în noiembrie 1982, samizdat, ca să n'o pătesc iar, cinșpe nu mai țin, nu mai sunt atlet, am îmbătrînit și m-am coșcovit)

Pentru Ministerul de Război, Carol II a respins o sugestie a lui A.C. Cuza de a se numi un civil, un partizan al lui, și a numit un militar de meserie, socotit foarte capabil și nu nemțofil, dimpotrivă, mai curînd franco-și-anglofil, era însă bun român, dar și cam năbadăios și prea milităros: generalul Ion Antonescu. Era agreiat de gogo-cuziști, naviga în apele naționaliste, devenite apoi germanofile din mișcări naționaliste românești, dar Ion Antonescu era de formăție École de Guerre de la Paris. Totuși Carol II l-a dublat la Ministerul de Război cu doi oameni de încredere ai săi: generalii Paul Teodorescu și Glatz, numiți Subsecretari de Stat la acel Departament.

În timpul primului război mondial, numai maior fiind, Ion Antonescu fusese șeful secției operații la comandamentul suprem al armatei, condus de mareșalul Prezan, de unde maiorul Antonescu îl dădea dispoziții, inclusiv cele strategice, generalilor de pe front! Ion Antonescu devenise încă de pe atunci o autoritate în materie militară, de politică însă habar n'avea, dar apoi s-a băgat și'n ea, în 1940, acesta a fost baiul său cel mare, și l-a pierdut, Mannerheim și-a văzut de milităria lui, nu a ascultat vrăjile lui Hitler, și a scăpat, dar și filandezii alți oameni decît..., foarte demni, cozi de topor nu au avut, le-au răspuns celor de la Nürnberg, vinovați și aceia dar vinovați victorioși, că ei, finlandezii, nu au criminali de război, ci numai eroi.

Pe generalul Antonescu l-am văzut pentru prima dată și i-am fost prezentat la o recepție de la Ministerul de Externe, prin ianuarie 1938, la

începutul lunii. Îmi amintesc prima impresie, mai mult vizuală, fiindcă nu am avut ocazia să stau de vorbă cu dînsul, pe care mi-a lăsat-o atunci generalul Antonescu, viitor "conducător" al României (mai bine n'ar mai fi fost, că am și avut neplăceri cu dînsul, în 1941 și în 1943, vezi în vol. V și VI: mic de statură, ochii albaștri, cam lăptosi și cu pleoapele căzute mai tot timpul - oare continuă reflectie și concentrare? - ochii nu i se luminau decât cînd privea pe om în față; obraz cu pete roșietice, părul, cît mai avea, mai mult deschis la culoare și bătînd spre roșu, ținută dreaptă, de militar, dar elegantă, vorba răspicată și scurtă, dar nu cu ton ridicat, făcea întotdeauna cerc în jurul lui la recepții).

În ce privește intrarea generalului Ion Antonescu în guvernul Goga-Cuza, situația a fost rezumată și motivația solicitării făcută de Goga generalului, prin următoarele motive: "Prezența mea în guvernul României este pe placul Germaniei, a dumitale pe placul Franței și Angliei". Ca apoi în 1940-1945, Antonescu pe invers, și de-acolo i s-a tras, mental. Domnul să-l odihnească că bun român a fost, cei ce l-au ucis mișei și trădători.

La Ministerul de Externe, dintre cuziști se impunea Istrate Micescu, corifeu în acel partid (nu ramura Goga însă) ilustră figură a baroului bucureștean, profesor universitar, de Drept Civil, doctor în drept de la Paris, relații cu cercurile franceze universitare, și cu unele politice, prezență impresionantă, om subtil, super-intelligent și erudit, vastă cultură umanistă, unic în Țara Românească.

Micescu regreta de a nu se fi lansat în domeniul politicii externe, diplomație. Știa din propriile sale cuvinte, erau de față, acasă la dînsul, și Lucian Blaga, și Alexandru Cretzianu, Directorul Politic al Ministerului de Externe (și *fac totum* în Minister). La studiile de la Paris fusese mai bun decât Titulescu - a spus atunci Micescu. Și chiar dacă nu a fost, Micescu avea o minte tot atât de clară și subtilă ca cea a asului de la Geneva, avea și cunoștințe tot atât de aprofundate asupra Dreptului, și un har oratoric echivalent, plus erudiția. Nu era însă intelectual speculativ și dibaci ca Titulescu, Micescu era om de bară avocațială și de catedră universitară, nu de tribună politică. Plebea îl întrista și exaspera, cu prostia ei. Ca și pe Lucian Blaga (și pe mine după ei, fie-mi permis să spun, că o și trăsei gros ca dușman al poporului muncitor, cică. Care popor? Ștabii comuniști?)

Titulescu a fost un om de Stat și un as diplomat, Micescu un astru trecător pe la Ministerul de Externe. Ambii nu au scris legat, consistent. Păcat.

Revenind la problema mai înainte abordată, menționez că în contextul formării guvernului Goga-Cuza, Micescu era un cuzist, om de extremă dreaptă naționalistă, ceea ce nu inspira încredere deși Micescu era un moderat în sinul partidului național-creștin, și mai ales față de legionari, nu-i agreia deloc, dimpotrivă, spunea că sunt prea tineri și inculti, să învețe mai întîi carte și apoi să ridice pretenții politice.

Micescu se și înflăcăra ușor, iar Carol II se teme ca Micescu, odată numit Ministrul de Externe, să nu facă la palatul Sturza-Vîțelu vreo boroboată politică de dreapta. Și ca să nu se întâmple, regele s-a gîndit să-l dubleze pe Micescu la Ministerul de Externe cu un element ponderat și sigur. S-a gîndit la un om pe care îl aprecia mult pentru cultura lui și de care știa că prezenta garanțiile căutate pentru Ministerul de Externe și care lucrasă mulți ani în serviciul extern, omul avea și tact; mai era și ardelean, Carol II îi cultiva pe cei de peste munți, mai ales pe cei din tînără generație și de vîrstă lui. Nu cunosc dacă Carol II știa sau nu că Lucian Blaga era înrudit cu Goga prin soția acestuia și prieten personal cu el. Fapt este însă că regele l-a propus lui Goga pe Lucian Blaga pentru postul de Subsecretar de Stat la Externe în cadrul con vorbirilor pentru alcătuirea nouii liste ministeriale, iar Goga desigur că l-a acceptat, îi convenea și lui omul, îl cunoștea bine, nu era un necunoscut de la care te poți aștepta la orice, știa ce fel de cap și caracter Lucian Blaga avea. Relațiile de genul acesta se bazează pe raporturi de încredere, ca în comerț, și în definitiv, politica este și ea un comerț. Cu oameni și situații.

Îmi amintesc că în vara anului 1937, Octavian Goga și Lucian Blaga, împreună cu soțile, Lucian și cu fiica, Dorli, era cu ciorapi scurți pe-atăunci și rochiță înfoiată, petrecuseră împreună cîteva săptămîni într-o vilă în florită din Elveția. Lucian Blaga era atunci consilier de presă și cultural pe lîngă Legația României de la Berna.

Știu că inițiativa numirii lui Lucian Blaga la Externe în noul guvern a aparținut lui Carol II, acesta plecînd în hotărîrea sa de la calculele politice mai sus arătate, cît și de la prețuirea și sentimentul intim pe care îl avea față de poetul coroiei de lumină a lumii și filosoful spațiului mioritic și al satului românesc, și căruia el, regele, îi răspunse la discursul de recepție în Academia Română, pe lîngă vorbirea de rigoare pronunțată de către academicianul Ion Petrovici.

Carol II l-a scos pe Lucian Blaga, fără vrerea acestuia, din anonimatul politic în care trăia și se complăcea, singur cu gîndurile și proiectele lui de filosofie, de construirea unui sistem filosofic propriu și l-a introdus în politica mare. Involuntar, i-a făcut un mare rău.

Din cele de mai sus rezultă că Lucian Blaga a ajuns Subsecretar de Stat la Ministerul de Externe nu fiindcă ar fi rîvnit și căutat acea înaltă funcție în Stat, pentru ca datorită acesteia să mai urce o treaptă pe scara socială sau să dea curs vreunei ambiții personale, sau ca să se introducă în politică, și încă direct la nivelul cel mai înalt. Lucian Blaga era de departe de asemenea gînduri. Nici nu avea nevoie de acelea, avea o profesiune sigură, stabilă și frumoasă, grație căreia își putea trece timpul cu folos în străinătate, în contact și comunicare cu oameni de mare și înaltă cultură, și la nivel quasi-diplomatic, impune, prestanță socială specială și, mai ales, avea linistea necesară ca să gîndească și să scrie. Nu avea nevoie Lucian Blaga de balamucul politic de la București, nici de tensiunile de la Ministerul

de Externe, erau timpuri grele, cruciale, pentru România. Le ștui fiindcă le trăiam pe viu, criză după criză: criza Anschluss-ului, criza cehoslovacă, criza minorităților, revizionismul în atac, România Mare amenințată la toate frunzările.

Și nu ca să aibe avantaje materiale acceptase Lucian Blaga funcția de Subsecretar de Stat la Ministerul de Externe, era un om modest în ce privește cele materiale, se mulțumea cu puțin, dar pretențios în cele spirituale și conștient de valoarea lui - era singurul orgoliu al lui Lucian Blaga, l-a avut în adăvăr. Chestiune și de demnitate personală. De ce să te calce în picioare toți prăpădii și agramații?

Posturile din străinătate îi conveniseră lui Lucian Blaga și din punctul de vedere material, nu avea de ce să umble după unul mare la București dar numai temporar și cu tensiuni - cădea guvernul, cădea și toată șandramaua politică aferentă în cap cu miniștrii și Subsecretarii de Stat, ca și prefectii și ciomăgarii sprijinitori, veneau alții încă mai dihai.

Din punct de vedere material, Lucian Blaga nu se lăfăise niciodată în multe parale, nici nu le dorea, știa că costă ca să le ai și banu'i ochiul dracului, doar acoperirea necesităților - casa, masa, familia, copil de crescut și de educat ales. În special cheltuielile pentru tipărirearea cărților. Până prin 1941, Lucian Blaga și-a editat singur screrile iar pînă în 1937 tipărise din economiile lui douăzeci și opt de cărți, tiraje de la 500 la 1000 de exemplare, prețul de vînzare ridicol de mic, ca să se cumpere, nu se prea citea poezie, filosofie încă mai puțin, ades nu își scotea nici ce cheltuise cu tipăritul. Asta se numește auto-finanțare și c'ar fi mare pricopseală. Din pungă afară. Căci carteau nu este telemea în piață sau salam la alimentara, cînd apare, cînd nu își spune tovarășa că s-a terminat alătăieri, pofta'l cui și cu salamu, cu mai toate, hura trăiască traiul fericit de sub socialismul bolșevist. Să-l ia dracu. Etern. Iar pe invers se numește bun simț politic. Puțini îl au, acum deloc, și cînd totuși se găsesc, sunt huliți că nu sunt ca ceilalți.

Lucian Blaga a acceptat să fie Subsecretar de Stat la Externe și fiindcă își simțea unele obligații să accepte. Se și insistase pe lîngă el de intimi și de familie, de vară Veturia mai ales. Obligații își simțea Lucian Blaga și față de Carol II, și față de Goga. După ce îi tinuse la Academia Română vorbirea la discursul de recepție, acum regele venise cu ideea numirii lui Lucian Blaga ca Subsecretar de Stat la Externe - nu-l putea refuza. Goga acceptase față de rege și îl sfătuia pe Lucian Blaga să accepte și el postul de la Externe. Nici pe Goga, Lucian nu-l putea refuza, plus relațiile de prietenie dintre cei doi, și nu i-a zis nu lui "nenea Tavi", cum îi spunea lui Goga Lucian Blaga. De-ar fi făcut-o și-ar fi aprins paie pe cap și cu familia, frații și nepoții, toți așteptau că Lulu al lor să ajungă ceva mare în Tara Românească. Numai Cornelia, soția, era indiferentă, nu vroia altceva decât să trăiască liniștită și Lucian să creieze. Care nu ambicioana ce i se

oferea, vroia să aibe liniște și să scrie, să-l lase toti în pace. Imposibil era.

Astfel fiind, Lucian Blaga nu putea refuza nici pe rege, nici pe Goga. Se poate spune, deci, că Lucian Blaga a ajuns Subsecretar de Stat la Externe din obligații și accidental.

Mai apăsa în balanță deciziei și faptul că ardelenii erau mereu ținuți în afara guvernării, iar acum, în 1937, unul tânăr de-al lor avea posibilitatea să intre într-un guvern, alături de mai bătrâni Goga și Lupaș, echipă ardelenescă între regăteni, să se ofice liberalii de necaz. În cadrul și pe linia acelei satisfacții politice dată Ardealului, Lucian Blaga nu se putea eschiva, marca și el un punct politic ardelenesc. De asemenea, o afirmare culturală față de politicianismul liberal, mare meșter în politichie și în afaceri, dar cu cultura sta slab de tot. Ocazia unei afirmări ardeleni ivindu-se și pe terenul politic, Lucian Blaga nu putea refuza postul important de la Externe nici din acest punct de vedere. În ultimă analiză, în această chestiune Lucian Blaga a fost în acel moment, un pion cultural înaintat al Ardealului pe eșicierul politic de la București. Se simțea mîndru să fie. Am înțeles aceasta din cîteva aluzii ale lui făcute mie în momente de destăinutiri: "Ce, numai regătenii?". Aceasta nu înseamnă însă că Lucian Blaga ar fi fost un spirit regionalist obtuz, dimpotrivă el se străduia, în tot ce scria, să facă o sinteză a valorilor spirituale ale întregului neam românesc, *Spațiul mioritic* și *Mirabila sămânță* sunt exemple și dovezi în această privință. Si nu înseamnă, în nici un caz, că Lucian Blaga ar fi fost atras de politică. Categoric nu. Nu era nici în neam, iar taică-su, popa Isidor din Lancrăm, ctea filosofie nu discursurile lui Kogălniceanu, Ion Brătianu și alți mari politicanii, iar cu cele canonice sta cam prost, popa Isidor, Lucian mizerabil deși făcuse seminarul la Sibiu, ca să scape de militaria de la unguri. Blaga ăsta sunt toți speciali.

Adevărat este și că Lucian Blaga a avut atunci, prin numirea în acea înaltă funcție din Stat, și o satisfacție personală. Poate că și căuta una dar avea și dreptul să o aibe. Prea dăduseră mulți cu piatra în el, pe nedrept, fără motive care să stea în picioare din punct de vedere intelectual, spiritual. Îi atacaseră mai ales sistemul filosofic, dar și poezia, versurile albe mai ales, dar poezie adevărată, poeticul nu constă în rime - cei ce le practică cu preferință și exclusiv sunt rimatori, nu poeti - ci în imagini și metafore creatoare de vibrații și de frumos în sufletul oamenilor.

Atunci cînd lui Lucian Blaga i s-au recunoscut și alte valențe decît cele literare acordate cu parimonie, sosise timpul ca "aceia" să și ridice căciula. Si și-au ridicat-o. Cîțiva au umblat pe lîngă el cu cădelnițe și cu usuiocul, să-l mai dreagă, unii și cu sorcova. I-am văzut pe cădălnițari și pe sorcovari - speță inferioară și perpetuuă, ca stafilococii, dau din coadă judeurîndu-se pe lîngă cel ajuns sus - i-am văzut defilind umili în palatul Sturza după cîte un "plic" din fondul diplomatic - Lucian Blaga nu l-il refuza deși nu-l meritau, dimpotrivă, un picior în fund - iar plicul eu l-il treceam, discret, în calitate de Director de Cabinet al Subsecretarului de Stat.

Alți cîțiva, după ce tăcuseră un timp, cînd Lucian Blaga nu a mai fost mare la Ministerul de Externe, au reînceput să și arate colții și să mîrrie, să îatace pe Lucian Blaga cu argumente falacioase. Niște jîgodii literare. Iar vreo trei, cei mai răi și neprîcepuți, cînd au ajuns la putere, vajnici membri de partid și scule, au mușcat din Lucian Blaga cu voluptate de fiără literară pînă a închis ochii, el sau ei prea tîrziu. Cel mai colțos, veninos și fost tare influent, la partid și în literele românești, trăiește încă (1982), uitat, mic de stat și sfrijit, un omuleț strident, fost cîndva bunîșor poet. În tot ce scriu cu privire la acest trist subiect din literele românești, mă abțin să dau nume fiindcă din respect pentru Lucian Blaga, nu pot pronunța numele acelor prăpădiți și răi alături de cel al lui Lucian. Aceia i-au amărit lui Lucian Blaga bătrînețea și ultimile zile, comunismul în general considerînd. Mai mult: l-au redus la o existență materială nedemnă de un om de litere frumoase și filosof, mai ales cînd este cunoscut și peste hotare și cei de acolo se interesează de el. Se vorbește și "dincolo" de ce este la noi: prăpăd, material și spiritual. Veze-i Doamne.

Trista existență finală i-a mai fost alinată lui Lucian Blaga de prieteni mai tineri și dispunînd de cîte o căsuță cu flori și pomi în jur, unde Lucian Blaga mai uita de retele ce i se făceau, totodată și familiei lui, care nu avea nici în clin, nici în mîncă cu ce detractorii îi imputau lui Lucian Blaga personal, din capul lor pătrat și în cuvinte de lemn, găunos. Eu nu puteam mișca în ajutor, eram la Canal, Gherla și Aiud, altfel sigur că'l pocneam pe vreunul, eram atletic pe atunci, dam și cu pana făcută bici.

Și culmea! după ani, lui Lucian Blaga i-au dat satisfacție cercurile oficiale politice la cel mai înalt nivel, cum că, vezi Doamne! ele sunt obiective dar n'au știut ce s-a întîmplat cu marele poet Lucian Blaga, vezi mata! că n'au știut deloc, micuții și nevinovații! Oricum, au înghițit în sec detractorii lui Lucian Blaga. Au trebuit să tacă, iar acum se glăsuie din nou laudîndu-l pe Lucian Blaga; după ce l-au înjurat timp de ani. Scărbele. Procedează cum le este boiu, nărvavul și meseria. Mă dezgustă cu laudele lor, nimeni nu-i mai crede în tot ce spun, ei și alții de teapa lor. Apar și la televizor și zic că Lucian Blaga a fost un mare poet, îi trag tare cu *Spațiu mioritic* și cu *Mirabila sămânță*, doar atîta știu din tot ce Lucian Blaga a scris. Acum cîteva seri am pus mîna pe o scrumieră grea de lîngă mine s'o arunc în televizor de indignare; cu greu m-am oprit, ce vină are bietul aparat de ce spun imbecillii și matrahuzele prin el?

I-au amărit existența lui Lucian Blaga răii și neprîcepuții, scribărai cum le zic. Dar pînă la ce Lucian Blaga a gîndit, nu pot să ajungă. Și tocmai de aceea erau furioși, fiindcă nu puteau înțelege. Explică-i potăii de pe stradă ce-i filosofia, că sare la tine și te mușcă. Iar ce Lucian Blaga a scris, rămîne în veac, trecut prin foc și pară.

Lucian Blaga - salamandră românească, călăit în văpăi aprinse pentru el de piromani cu carte, speță specială și trecătoare dar veninoasă răufăcătoare spiritual, lovește ades și în existența materială a celui luat în obiectiv. În spații înalte însă, aceia nu pot ridica gîndul lor infirm, rămîne

lîngă lut, scîncind cîte un vers, șchiop, sau o frază, năroadă, crezută de ei a fi literară, și nu-i, ci altceva, sună a milogeală, sună urît și degradant pentru un intelectual.

Pentru răul pe care aceia l-au făcut lui Lucian și oricît ar fi ei de prăpăditi, eu tot îi execut la sînge. Vendetă blâgească, și de unul singur, ceilalți au murit, pana însă zice și pentru ei.

Doar aşa să'și amintească românii din viitor că au fost cîndva niște indivizi răi și haini cari l-au chinuit pe Lucian Blaga, pigmei pe lîngă el.

Pe acestea le spun nu fiindcă sunt neam cu el, ci fiindcă există o scară a valorilor spirituale care trebuie respectată. De nu, se impune singură, acum sau mai tîrziu, dar se și răzbună.

"Eu sunt profetul, fantoma vremii nu m'atinge", scria Lucian Blaga vorbind despre marii profeti ai lui Israel. A scris odată, e foarte mult de atunci pentru vremile de azi.

Profet a fost și el, Lucian Blaga, unul autentic românesc. Profet al unor vremi ce va să vie. Cînd morții se vor scula din morminte și vor striga: "Sus români, aruncați lanțurile rușinii și crimelor".

Revenind la Lucian Blaga *ca om*, ceva, între altele, este clar și categoric: Lucian Blaga nu a fost un arivist, în nici un fel, precum cîteva talente mari din tagma scriitoricească din acea vreme au fost în unele privințe, sunt bine cunoscuți (Mitrea și "1907"), și-au pus cenușă pe cap, renegîndu-și trecutul și ce scriseră pînă atunci.

Lucian Blaga nu a fost arivist, profitor, nici din punct de vedere material deși se zbătea în nevoi, o spun cu mină pe inimă, l-am cunoscut bine, și în această privință, se mulțumește cu puțin, ca să aibă linistea de a gîndi și scrie - banii mulți aduc complicații și pierdere de timp, vrei mereu mai mult.

Lucian Blaga nu a întrebuițat literatura și filosofia, numele ce își făcuse pornind dintr-un sat ardelenesc, nici înalta funcție de la Ministerul de Externe - ca trambulină politică sau în alt scop, necum în vreunul material - o repet - deși îl încercau ades lipsurile. Era om strîngător, și aceasta este adevărat, ca și taică-su popa Isidor din Lancrăm cu casă grea - cînd n'ai, strîngi ca să ai. A fi strîngător nu-i vruntă să păcat, a fi scîrjan da, Lucian Blaga da și altora cînd avea din ce, de exemplu cînd era ce a fost la Ministerul de Externe și avea la dispozitie fondul diplomatic, acesta nu figura în evidența Direcției Contabilității decît ca o cifră globală, cel ce îl mînuia nu era obligat să prezinte acte justificative, nu se putea da și alimenta propaganda cerînd asemenea acte, nici un beneficiar nu ar fi semnat, nici nu era în stilul diplomatic, se merge pe încredere, ca la negustorie, și astfel fiind, Subsecretarul de Stat putea să păstreze pentru sine mai tot acel fond. Ceea ce Lucian Blaga nu a făcut. Era un om foarte cinstit, îl am să te cunosc, să te socotesc.

Și mai afirm încă ceva: *pentru Lucian Blaga, funcția de Subsecretar de Stat la Ministerul de Externe, îndeplinită conștiincios în condițiile pe care le voi arăta mai jos, a fost o pacoste*. Norocul lui că nu a durat mult, altfel l-